

Аліна Полюхович¹, Руслан Галишич²

¹ студентка ДЗЗВ-21 кафедри дизайну та основ архітектури,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів
e-mail: alina.polyukhovich2312@gmail.com

orcid: 0000-0001-5554-0360

² кандидат мистецтва, доцент кафедри дизайну та основ архітектури,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів

e-mail: ruslan.y.halyshych@lpnu.ua

orcid: 0000-0002-2459-7580

РОЛЬ СВІТЛА І ТІНІ У СТВОРЕННІ СУЧАСНОГО МОНОХРОМНОГО ІНТЕР'ЄРУ

© Полюхович А., Галишич Р., 2022

<https://doi.org/10.23939/sa2022.02.132>

На сьогодні монохромний інтер'єр набуває великої популярності з огляду на свою простоту та лаконічність, що є ознакою нових художньо-образних підходів проектування інтер'єрів та обладнання в епоху постмодерну. Світло та тінь у художньому проектуванні житлових інтер'єрів, а саме у їх монохромному вирішенні, формує художній образ, що має яскраво виражене емоційне спрямування. Було досліджено та сформульовано основні принципи використання світла та тіні у створенні сучасного монохромного житлового інтер'єру.

Ключові слова: світло, тінь, емоційний дизайн, монохромність, монохромний інтер'єр.

Постановка проблеми

Колір та світло-тінь – одні з головних елементів, які формують інтер'єр та задають йому емоційний настрій.

На сьогодні на ринку фарбових матеріалів представлений величезний вибір кольорів, їхніх тонів та напівтонів, у яких легко можна загубитися, а думка про завершення дизайну з використанням лише одного кольору може лякати. Однак проектування монохромного простору несе в собі високу візуальну культуру, оскільки дає змогу якісно та ефективно вирішувати простір формотворчими та кольористичними акцентами різноманітного інтер'єрного обладнання. Інтер'єрне обладнання, яке оточене монохромним простором, набуває значної сили та ефективності, що у підсумку утворює емоційний дизайн.

Монохромність – це зовсім не відсутність кольору взагалі, як може здатися – в чорно-білому інтер'єрі жити постійно, мабуть, було б складно, принаймі психологічно, а використання одного якогось кольору у всіх його тонах, від білого до найнасиченішого. Монохромна палітра сягає своїм корінням в теорію кольору і означає більше, ніж просто вибір кольору, тут важливу роль відіграє світло та тінь (Монохромний інтер'єр: оригінальне рішення для будь-якого будинку, 2022).

Світло та колір у формуванні просторового дизайну є нероздільними, а особливо у монохромному інтер'єрі. Сам інтер'єр – простір, обмежений різноосвітленими кольоровими поверхнями, тому у його проектуванні треба обов'язково зважати на те, чим і як він буде освітлений. Засоби утворення

кольорової композиції: тип світлових приладів, кольоровий тон, світлота, насиченість, чистота, фактурність, психофізіологічний вплив на споживача і формують цілісне сприйняття інтер'єру загалом.

Дизайнерські можливості, які дає світло, набагато різноманітніші та гнучкіші за ті, які можна отримати за допомогою архітектурно-меблевих форм. За допомогою правильного вибору системи освітлення можливо досягти необхідного зорового враження від приміщення, внісши певні корективи у сприйняття його пропорцій. Зміна системи освітлення може навіть істотно змінити враження від інтер'єру без будь-яких змін у ньому. Тому комфортність сучасного житла здебільшого залежить від якісного освітлення. Правильне освітлення дає змогу не лише побачити і зрозуміти просторові об'єми, а й створювати просторові та об'ємні ілюзії, формувати світлові інтер'єри. Методи світлодизайну торкаються дуже важливих сфер психіки людини, яка мешкає в цьому інтер'єрі. Художніми засобами світлодизайну можна змінити емоційний стан людини, створити ті чи інші відтінки настрою, зняти чи послабити стресову напругу, сприяти досягненню зорового комфорту (Чирчик, 2018).

У побутових приміщеннях світловий дизайн є багаторівневою системою з різноманітних освітлювальних приладів, яка одночасно вирішує функціональні, естетичні та емоційні завдання залежно від призначення того чи іншого приміщення.

У статті розглянуто поняття монохромності в інтер'єрі та складові, що його формують. Досліджено особливості використання світла та тіні у такому просторі, розглянуто сучасні системи освітлення, а також з'ясовано різні аспекти у художньо-формотворчому вирішенні, які потрібно використовувати у проектуванні сучасного однотонного житлового інтер'єру.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Ролі світла та тіні у проектуванні монохромних інтер'єрів присвячено не багато публікацій. На сьогодні окреслена тема мало досліджена та лише починає набувати актуальності. Частина робіт присвячена поняттю монохромності в інтер'єрі, частина – впливу світлотіні на монохромний інтер'єр. Останнім часом зростає кількість робіт, пов'язаних із сприйняттям.

У своїх дослідженнях І. О. Кузнецова, А. Д. Гегер, О. Лільчицький та І. І. Гуменюк (Кузнецова, Гегер, Лільчицький, Гуменюк, 2018) встановили основні елементи, що формують монохромний інтер'єр та вивели головні принципи для створення вдалого однотонного простору. Також аргументували важливість правильного використання світла в такому інтер'єрі.

У статті З. І. Гнецько (Гнецько, 2013). та Г. М. Славінської (Славінська, 2020) було подано розгорнуте трактування поняття світла та його вплив на інтер'єр.

Загалом дослідження за вказаною темою проведене в недостатньому об'ємі, а поява на ринку новітніх освітлювальних систем та засобів змушує краще дослідити та доповнити це питання.

Мета статті

Проаналізувати та сформулювати основні принципи використання світла та тіні у створенні сучасного монохромного житлового інтер'єру.

Виклад основного матеріалу

Монохромний інтер'єр – це інтер'єр, в якому колірне вирішення побудоване на базі якогось одного кольору, але в різних його відтінках (рис. 1).

Однотонний інтер'єр характеризується такими рисами, які не належать жодному з напрямків дизайн-проекування в епоху постмодернізму. Структура проектування простору в такому вирішенні базується на основі таких елементів композиції, як: крапка, лінія, пляма (форма), колір, фактура та текстура.

Дослідження І. О. Кузнецової, А. Д. Гегер, О. Лільчицького та І. І. Гуменюк довели, що пряма лінія відіграє основну роль у композиції такого інтер'єру. Наша уява будує її з ряду крапок, які з'єднані одна з одною. Завдяки товщині такої лінії приміщення може виглядати та сприйматися по-різному. Вона може бути представлена вертикалями та горизонталями. Горизонтальні лінії надають приміщенню спокійність, статичність та візуально розширюють його. Вертикальні лінії роблять інтер'єр легким, врівноваженим та додають висоти (Кузнецова, Гегер, Лільчицький, Гуменюк, 2018).

*Рис. 1. Монохромний дизайн-проект VM1H SIROTOV ARCHITECTS
(<https://igorsirotov.com/projects/vm1h/>)*

Кольорове вирішення монохромних інтер'єрів може бути як у світлих тонах, так і в темних. Світлі тони в інтер'єрі візуально розширюють простір та впливають на людину позитивно. Темні та холодні тони, на противагу світлим пастельним, візуально звужують приміщення. Важливим моментом під час проектування світлого чи темного монохромного інтер'єру є застосування в ньому контрастних елементів (Кузнецова, 2018).

Наступними важливими елементами, які формують монохромний інтер'єр, є текстура та фактура. Текстура – це якість поверхні предмета, що надає глибину простору. Вона може бути шорсткою або ж гладкою. Фактура – це тактильна властивість, що вказує на зовнішнє наповнення поверхні об'єкта, може бути матова, глянцева або блискуча. Вона залежить від таких факторів: щільності та величини мікроспотворень поверхні. Гра фактурами та текстурами надаватиме монохромному інтер'єру живості, розбавлятиме однотонність кольору та допоможе створити цікаві світлові ефекти (Кузнецова, 2018).

Ще одним важливим компонентом у проектуванні монохромного інтер'єра, який об'єднує, деформує та доповнює усі згадані вище елементи, є освітлення.

Простір завжди існує як щось освітлене та видиме. Серед всіх феноменів найбільшим впливом на нього, на думку С. Холла, володіє світло: “Мій улюблений матеріал – це сам світ. Без світла простір перебуває в забутті. Світло – це умова виникнення мороку і тіні, прозорості та непрозорості, відображення і заломлення, все це сплітається, визначає і “пере визначає” простір. Світло робить простір невизначеним” (Коньшина, 2020).

Світло та колір тісно пов'язані причинно-наслідковим зв'язком. Будь-який світловий потік більшою чи меншою мірою впливає на сприйняття кольору оточення, підсилюючи його або змінюючи (Полякова, 2022).

Відомо, що світло як природне фізичне явище є однією з форм променевої енергії, яка у вигляді електромагнітних коливань розповсюджується в просторі, доки не зустріне на своєму шляху будь-яку поверхню чи речовину, що перетворить її в інший вид енергії. Тут і проходить взаємозв'язок кольору та світла. Колір предметів – це властивість поверхні предмета “сортувати” промені світла, що падають на цю поверхню, і відбивати другорядне випромінювання від своєї поверхні, тобто це відчуття, що виникає у відповідь на світло, яке потрапило в наше око. Отже, якість світла вкрай важлива в процесі такого сортування, адже під час зміни сили чи виду освітлення відбитий світловий

потік стане іншим у відповідь на те світловідчуття, відтак зміниться не лише колір поверхні предмету, присутність різноманітних текстур та фактур створить гру тіней та утворить нові світлові ефекти, що так важливо у проектуванні інтер'єру на основі одного кольору. Також світло й тінь підкреслять пластичні особливості обладнання, зроблять форму предметів розбірливішою, чіткішою, виділяючи окремі кутки, деталі чи елементи оздоблення житла (Волошенко, 2022).

Як відомо, розрізняють три типи освітлення: природне, штучне та комбіноване.

Природне освітлення – це промені сонця і розсіяне світіння небосхилу. Саме це світло першочергово визначає просторові ефекти, зумовлює настрої і створює основу для створення світлового дизайну в інтер'єрі. За нестачі природного освітлення, що зазвичай відбувається після настання темного часу доби, використовують штучне, яке також поділяється на декілька видів: загальне, місцеве або локальне, акцентне та декоративне. Штучним освітленням можна акцентувати найвигідніші в художньому відношенні фрагменти композиції або, навпаки, приховати недоліки [1]. Третій тип освітлення – це комбінування двох попередніх.

За допомогою загального штучного освітлення, яке реалізують за допомогою моделей, встановлених у верхній зоні – на стелі, досягають рівномірного і розсіяного світіння. Для цього найчастіше використовують люстри та стельові світильники, але можуть застосувати й точкові, LED стрічки, лінійні пристрої (Світлодизайн в інтер'єрі: що потрібно знати про світло, 2022).

На поданих зображеннях показано, як змінюється монохромний інтер'єр під час додавання штучного освітлення (рис. 2, 3).

Рис. 2. Монохромний дизайн-проект VIIH SIROTOV ARCHITECTS
(<https://igorsirotov.com/projects/vi1h/>)

Рис. 3. Монохромний дизайн-проект VIIH SIROTOV ARCHITECTS
(<https://igorsirotov.com/projects/vi1h/>)

На рис. 2 зображено монохромний простір, який освітлюється денними променями та має легке розсіяне світло. Під час додавання штучного освітлення у вигляді LED підсвіток, так як показано на рис. 3, ми спостерігаємо те, як змінюється інтер'єр. Цей прийом додає фактурності, утворивши світло-тінь та підкреслив геометрію простору, що так важливо для монохромного дизайну.

Наступним видом є місцеве або локальне освітлення – додаткове підсвічування певного місця або зони. Часто застосовується для зонування приміщень. Як правило, такі прилади повинні бути розташовані безпосередньо над об'єктом. Для цих цілей використовують настільні лампи, торшери, бра, настінні поворотні підсвічування.

Акцентне – майстерний інструмент у руках дизайнера, створює атмосферність і стильність, привертає увагу до потрібних предметів. Зазвичай підсвічують вази, картини, статуетки або ніші, де вони встановлені. Для цих цілей підійдуть підвіси, споти, точки (рис. 4).

Декоративне – має оздоблювальну функцію. Таке освітлення в сучасному інтер'єрі є заміником традиційного декору, який використовувався в епоху класики, бароко та рококо. Ним можна прикрашати інтер'єр або декорувати меблі, дверні прорізи, дзеркала, телевізори. Для цього застосовують підсвічування для картин, точки, LED стрічки (Світлодизайн в інтер'єрі: що потрібно знати про світло, 2022).

Рис. 4. Монохромний дизайн-проект
AV2H SIROTOV ARCHITECTS
(<https://igorsirotov.com/projects/av2h/>)

Рис. 5. Монохромний дизайн-проект
FL1H SIROTOV ARCHITECTS
(<https://igorsirotov.com/projects/fl1h/>)

На рисунку продемонстровано, як ефектно виглядає простір, у якому було додано декоративне та акцентне світло. Ці ефекти підкреслили основні елементи приміщення (рис. 5).

Усі вищеперелічені типи освітлення регулюються за допомогою сили світла, потоку світла, його яскравості та навіть кольору. Завдяки цим інструментам можна вплинути на сприйняття простору і створити різні ілюзії: “розмиття” площини, невагомості, ілюзію об’єму, витання, руху, деформації. Прямо направлене світло підкреслює форму, текстуру, об’єм. Розсіяне світло приховує фізичну текстуру та трансформує тривимірні елементи, тобто творить оптичні ілюзії, або ж підкреслює форму елементів інтер’єрного обладнання (Новосельчук, 2022).

Освітлюючи простір із різною інтенсивністю, з різних точок, можна створити ілюзію примарності, легкості або ж навіть драматизму.

Сучасні новітні технології дають змогу освітлювати інтер’єр різними сміливими кольорами. Найефективнішим методом, завдяки якому можна не лише підкреслити геометрію приміщення, а й надати емоційності, є встановлення кольорового LED освітлення. Використання LED стрічок все більше набуває популярності, а використання такого прийому в монохромному вирішенні допомагає ще сильніше розкрити та акцентувати усі елементи такого інтер’єру (рис. 6).

Рис. 6. Монохромний дизайн-проект
AD4H1 SIROTOV ARCHITECTS
(<https://igorsirotov.com/projects/ad4h1/>)

Підсумовуючи, можна сказати, що світло, його розподіл, контраст світла та тіні можуть впливати на емоції людини не менше, ніж простір, маса, колір. Світло не лише задає настрій, емоції та створює наповнений образ, а й дає змогу відтворити різні ефекти та ілюзії, і це важливо саме у проєктуванні монохромного інтер'єру, оскільки монохромія дає змогу ефективно маніпулювати грою світла та тіні і виконувати роль традиційної декорації, що характеризувала розвиток традиційних європейських житлових інтер'єрів.

Висновки

У дослідженні було виявлено основні художньо-обрані складові, які формують монохромний простір. Було проаналізовано важливість світла, а у підсумку встановлено, що освітлення в житловому середовищі надає просторові художньо-декоративних ефектів; підсилює стильову єдність предметно-просторового середовища; підкреслює композиційні домінуючі середовища; поділяє простір на зони; утворює оптичні ілюзії (підвищення стелі, ефект “витання” меблів, руйнування форми/рівноваги та ін.); створює динамічне освітлення; підвищує естетичні характеристики житла у вечірній час, організовує новий індивідуальний тип сприйняття простору.

Отже, світло-тінь – один із найголовніших чинників формування внутрішнього простору, а особливо однотонного. Саме він доповнює, об'єднує, змінює усі аспекти, які формують такий інтер'єр, завдяки чому простір набуває різних сценаріїв та звучань і перестає бути нудним та однотонним.

Із результатів дослідження випливає, що у дизайні сучасного монохромного інтер'єру варто:

1. Використовувати та поєднувати матеріали, різні за своєю фактурою та текстурою, які з освітленням, завдяки нюансним відтінкам, задають відповідний емоційний настрій простору (спокій, затишок, зосередження і так далі).

2. Застосовувати яскраві акценти. Монохромне вирішення слугує як фон, який дає змогу формувати на своєму тлі активні колористичні акценти, які у взаємодії з середовищем підсилюють формотворення окремих елементів інтер'єру.

3. Поєднувати відтінки одного кольору для досягнення контрастності та нюансності.

4. Поєднувати різні види освітлення – природне та штучне: загальне, місцеве, акцентне та декоративне.

5. Традиційне декорування інтер'єру заміщується використанням різних видів освітлення, що заощаджує матеріали та формує стилізований художній образ, що характеризується лаконізмом та естетичною вишуканістю.

Бібліографія

Волошенко О. М. (2022). Роль освітлення в житловому інтер'єрі. *Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні*. С. 81–83. URL: http://www.matmodel.puet.edu.ua/files/advanced_training_OLA.pdf#page=81 (дата звернення: 29.09.2022).

Гнецько З. І. (2013). Взаємозв'язок світла, форми та кольору в дизайні дитячих дошкільних закладів. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва*. № 2. С. 77–83.

Коньшина К. А. (2020). Феноменологічний підхід Стівена Холла. *Професійна традиція й новітні технології в архітектурі XXI сторіччя : тези доп.* (м. Харків, 1 груд. 2020 р.). С. 34, 35. URL: https://kstuca.kharkov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Tezusu_2020_12_28.pdf (дата звернення: 26.09.2022).

Кузнєцова І. А., Гегер А. Д., Лільчицький О. В., Гуменюк І. І. (2018). Особливості використання монохромного в дизайні інтер'єру. *Теорія та практика дизайну*. № 15. С. 87–96.

Монохромний інтер'єр: оригінальне рішення для будь-якого будинку. (2022). URL: <https://www.pufetto.com.ua/ukr/blog/monohromnyy-interyer-oryginalne-rishennya-dlya-bud-yakogo-budynku/> (дата звернення: 26.09.2022).

Новосельчук Н. (2022). Ілюзія як засіб створення сучасного дизайну інтер'єру. С. 1–8. URL: [http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/8689/1/Ілюзія%20як%20засіб%20створення%20сучасного%20інтер'єру%20Новосельчук%20Н.Є.%20\(1\).pdf](http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/8689/1/Ілюзія%20як%20засіб%20створення%20сучасного%20інтер'єру%20Новосельчук%20Н.Є.%20(1).pdf) (дата звернення: 26.09.2022).

Печенюк Т. (2008). *Кольорознавство : підручник / за ред. Іван Андрусак*. Львів : Грані-Т.

Полякова О. В. (2022). Роль освітлення у формуванні художньо-образного сприйняття середовища сучасного житла. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18857/1/Poliakova_paper.pdf (дата звернення: 29.09.2022).

Світлодизайн в інтер'єрі: що потрібно знати про світло. (2022). URL: <https://www.brille.ua/ua/svetodizajn-v-intre> (дата звернення: 26.09.2022).

Славінська Г. М. (2020). Світло як головний формотворчий аспект. *Сучасний рух науки : тези доп. X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (2–3 квітня 2020 р.). Дніпро*. Т. 2. С. 421.

Чирчик С. В. (2018). Навч. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”. 160 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/svitlidis_2018.pdf (дата звернення: 29.09.2022).

References

Voloshenko, O. M. (2022). The role of lighting in the residential interior. *The enlightenment process in the minds of the military in Ukraine*, pp. 81–83. URL: http://www.matmodel.puet.edu.ua/files/advanced_training_OLA.pdf#page=81 (date of completion: 09/29/2022).

Gnetsko, Z. I. (2013). Mutually light, form that color in the design of children's preschool mortgages. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, (2), pp.77–83.

Konshina, K. A. (2020). Phenomenological mind of steven hall. Professional tradition and new technologies in architecture xxi storichya: Abstracts add. (m. Kharkiv, 1 gr. 2020), pp. 34–35. URL: https://kstuca.kharkov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Tezusu_2020_12_28.pdf (date of submission: 09/26/2022).

Kuznetsova, I. A., Geger, A. D., Lilchitsky, O. V., Gumenyuk, I. I. (2018). Features of using monochrome in interior design. *Theory and practice of design*, (15), pp. 87–96.

Monochrome interior: an original solution for any booth. (2022). URL: <https://www.pufetto.com.ua/ukr/blog/monohromnyy-interyer-oryginalne-rishennya-dlya-bud-yakogo-budynku> (date of entry: 09/26/2022).

Novoselchuk, N. (2022). Ilyuziya as zasib creation of contemporary interior design, pp. 1–8. URL: [http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/8689/1/Iluziya%20yak%20zasib%20delivery%20hourly%20interiru%20Novoselchuk%20H.C.%20\(1\).pdf](http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/8689/1/Iluziya%20yak%20zasib%20delivery%20hourly%20interiru%20Novoselchuk%20H.C.%20(1).pdf) (date of issue: 09.26.2022).

Pechenyuk, T. (2008). Colour-recognition: assistant / ed. Ivan Andrusyak. Lviv: Grani-T.

Polyakova, O. V. (2022). The role of lighting in the molding of the artistic-shaped spriynyatt of the middle of the daily life. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18857/1/Poliakova_paper.pdf (date of submission: 09.29.2022).

Light design in the interior: what you need to know about light. (2022). URL: <https://www.brille.ua/ua/svetodizajn-v-intre> (date of entry: 09.26.2022).

Slavinska, G. M. (2020). Light as the head formative aspect. The current movement of science: theses add. X International Scientific and Practical Internet Conference (April 2–3, 2020). Dnipro, vol. 2.–781, pp. 421.

Chirchik, S. V. (2018). Navch. posib. Kiev: DP “View. dim “Personnel”, 160 p. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/svitlidis_2018.pdf (date of completion: 09.29.2022).

Alina Polyukhovich¹, Ruslan Halyshych²

¹ student DZZV-21 Associate Professor of the Design and Architecture Fundamentals Department,
Lviv Politechnic National University, Lviv
e-mail: alina.polyukhovich2312@gmail.com
orcid: 0000-0001-5554-0360

² Cand. of Art History, Associate Professor of the Design and Architecture Fundamentals Department,
Lviv Politechnic National University, Lviv
e-mail: ruslan.y.halyshych@lpnu.ua
orcid: 0000-0002-2459-7580

THE ROLE OF LIGHT AND SHADOW IN CREATING A MODERN MONOCHROME INTERIOR

© Polyukhovich A., Galyshich R., 2022

Nowadays, the monochrome interior is gaining great popularity due to its simplicity and conciseness, which is a sign of new artistic approaches to designing interiors and equipment in the postmodern era. Light and shadow in the artistic design of residential interiors, namely in their monochrome solution, forms an

artistic image that has a pronounced emotional character. The basic principles of using light and shadow in creating a modern monochrome residential interior were researched and formulated.

Light shade is one of the most important factors in the formation of an interior space, especially a monochromatic one. It is he who complements, unites, changes all aspects that form such an interior, thanks to which the space acquires different scenarios and sounds and ceases to be boring and monotonous.

From the results of the study, it follows that in the design of a modern monochrome interior it is worth:

- 1. Use and combine materials with different texture and texture, which when illuminated, thanks to nuanced shades, set the appropriate emotional mood of the space (calm, coziness, concentration, etc.).*
- 2. Apply bright accents. A monochrome solution serves as a background that allows you to form active color accents on its background, which, when interacting with the environment, enhance the formation of individual interior elements.*
- 3. Combine shades of the same color to achieve contrast and nuance.*
- 4. Combine different types of lighting – natural and artificial: general, local, accent and decorative.*
- 5. Traditional interior decoration is replaced by the use of various types of lighting, which saves materials and forms a stylized artistic image characterized by laconicism and aesthetic sophistication.*

Key words: light shade, emotional design, monochrome, monochrome interior.